

NOTAT TIL NVE – TYSVÆR VINDPARK AS' KOMMENTARER TIL INNKOMNE HØRINGSUTTALELSER VEDRØRENDE TYSVÆR VINDPARK

1 INNLEDNING

I det følgende vil Tysvær vindpark AS ("**Tysvær Vindpark**") knytte noen kommentarer til de hovedtemaene som fremkommer i høringsuttalelsene vedrørende Tysvær vindpark som innkomm innen fristen 1. september 2019. Det vil føre for langt å kommentere hver enkelt uttalelse, men vi konstaterer at flere av uttalelsene knytter seg til de samme hovedtemaene.

2 GENERELT OM KONSESJONEN

Tysvær Vindpark finner imidlertid innledningsvis grunn til å bemerke at en stor andel av høringsuttalelsene ikke knytter seg til de omsøkte endringene i gjeldende konsesjon, men heller fremholder at opprinnelige meddelt konsesjonen aldri skulle blitt gitt eller nå i det minste må trekkes tilbake. Tysvær Vindpark vil i den forbindelse understreke at det ble meddelt endelig konsesjon for vindparken ved OEDs vedtak av 24. juni 2008. OED vedtok bruk av statlig reguleringsplan 12. juni 2009 som etter søknad ble vedtatt justert av Tysvær kommune i 2014. Konsesjonen ble også vedtatt justert av NVE i 2015. Verken justeringen av reguleringsplanen i 2014 eller justeringen av konsesjonen i 2015 ble påklaget. Videre godkjente NVE den 21. mars 2017, etter høringsprosess, MTA- og detaljplan for vindparken, og heller ikke dette vedtaket ble påklaget.

Tysvær vindpark har således kontinuerlig vært til behandling hos både statlige, kommunale og fylkeskommunale myndigheter siden konsesjonssøknad opprinnelig ble innsendt. Og, så sent som i 2017 fremsatte verken kommunen eller andre innsigelser mot utformingen av parken slik den da ble godkjent. Endringene som det nå søkes om er av begrenset omfang, og gjennomføres i henhold til fast praksis om endringer i gjeldende konsesjon. Når NVE nå skal vurdere søknaden om mindre endringer i allerede bindende vedtatt konsesjon og MTA-/detaljplan, er det således høringsuttalelser som knytter seg til disse *endringene* som er relevante. I den forbindelse vises det eksempelvis til NVEs endringsvedtak datert 5. september 2019 vedrørende Andmyran vindpark, hvor det uttales at: "*anleggskonsesjonen er endelig. Høringsinnspill rettet mot endelig konsesjon og prosjektets realisering er etter vår vurdering ikke beslutningsrelevant i NVEs saksbehandling av søknaden.*" Dette er også i tråd med signaler fra OED om at gitte konsesjoner står ved lag.

3 GJENNOMGANG AV HOVEDTEMAER

3.1 Utdaterte konsekvensrapporter

Etter ønske fra Tysvær kommune har Tysvær Vindpark valgt å utarbeide en oppdatert konsekvensrapport for påvirkning på naturmiljø og dyreliv, datert 10. september 2019, ("*Tysvær vindpark Oppdatering av kunnskap om naturmangfold i forbindelse med søknad om ny layout*"), inkludert en oppdatert konsekvensanalyse for fugleliv. Rapporten ble utarbeidet av en uavhengig tredjepart, Norconsult AS. Selv om konsekvensutredningen fra 2005 fremdeles i stor grad er relevant og dekkende, anerkjenner Tysvær Vindpark at det er behov for å vurdere de nye turbinene opp mot oppdatert kunnskap om, og oppdaterte standarder for, biologisk mangfold og bevaring av økosystemer. Høringsinnspill knyttet til behov for oppdaterte konsekvensrapporter er således allerede imøtekommet.

3.2 Dyreliv og naturmiljø

Endring av turbintype

De omsøkte endringene knytter seg i all hovedsak til endring av turbintype. Turbinpunktene er de samme som i den godkjente MTA- og detaljplanen fra 2017. Den nye turbinen har imidlertid lavere navhøyde (reduksjon med 8 meter) og lengre blader (økning på 8 meter) enn turbinene fra 2017, men totalhøyden vil fortsatt være 150 meter. Norconsult (2019) konkluderer med at de nevnte endringene kun vil gi en minimalt økt innvirkning på miljøet.

Veier

Veinettet og plassering av øvrig infrastruktur er i utgangspunktet som i godkjent MTA- og detaljplanen fra 2017. Det er imidlertid foreslått noen mindre justeringer i veitraseen på enkelte steder, sammenlignet med den godkjente MTA- og detaljplanen fra 2017. De foreslåtte justeringene er kun begrunnet i landskapsmessige årsaker og vil føre til at veiene vil bli lagt bedre i terrenget, noe som vil redusere det negative visuelle inntrykket av skjæringer og fyllinger, og er således positivt. Før øvrig vil veinettet og plassering av øvrig infrastruktur være som i godkjent MTA- og detaljplan fra 2017.

Kunnskapsgrunnlag om naturmiljø

Norconsults vurdering (2019) av endrede konsekvenser for naturmiljøet er også basert på nylige gjennomførte forundersøkelser av fugl og hjortevilt ("*Forundersøkelser av fugl og hjortevilt, Rambøll, september 2017*"). Forundersøkelsene er gjennomført i tråd med vilkår stilt i konsesjonen for vindparken. Program og metode for gjennomføringen av forundersøkelsene ble godkjent av Tysvær kommune.

Sensitive miljødata

Ettersom rapportene (Norconsult 2019 og Rambøll 2017) inneholder sensitive miljødata, særskilt om reirlokasjonen til kongeørn, har Tysvær Vindpark, etter anmodning fra utreder Norconsult, bedt om at rapporten unntas offentlighet. Rapportene er imidlertid oversendt NVE, Kommunen og Fylkesmannen i Rogaland for kommentarer.

Etablering av buffersoner til kongeørnreir

Tysvær Vindpark har, i samråd med Fylkesmannen i Rogaland, valgt å etablere en 500 meter bufferson mellom turbinene og det identifiserte kongeørnreiret. Innenfor denne buffersonen vil det ikke være noen form for anleggsaktivitet fra februar til og med juni. Dette er for at kongeørnreiret ikke skal forstyrres under hekkeperioden. I tillegg er det etablert en bufferson på 1000 meter, der det ikke vil være sprengningsarbeid eller helikopterflyvning i samme periode.

Trafikkstøy i driftsperioden

Kongeørnreiret er lokalisert i nærheten av en anleggsvei. I driftsperioden vil denne veien være stengt med bom. Kun driftspersonell vil kunne benytte veien til motorisert ferdsel, mens publikum vil kunne benytte veien til fots eller på sykkel. Bruken av veien (og dermed trafikkstøy) vil derfor være svært begrenset. Norconsult konkluderer i rapporten fra 2019 med at støy fra turbinene ikke vil være forstyrrende for kongeørnreiret. Det vil være ca. 500 meter mellom kongeørnreiret og nærmeste turbin.

Hubro

Allerede under den opprinnelige konsesjonsprosessen ble det lagt til grunn at det hekker hubro i planområdet. Det ble også det observert hubro i nærheten av planområdet under forundersøkelsene (2017), men det er pr i dag ikke identifisert noen hekkeplass. Dersom hubroen hekker i nærheten av planområdet vil den samme buffersonen som ble etablert for kongeørnreiret også gjelde for hubroreiret. Tysvær Vindpark vil også varsle Fylkesmannen dersom hekkeplassen identifiseres.

For øvrig opplyser Norconsult (2019) at hubro er generelt mindre utsatt for risikoen for å kollidere med en vindmølle i bevegelse sammenlignet med høytflyvende, stillende og termikkglidende fuglearter. Foreløpig kjennes det ikke til dødelige sammenstøt mellom hubro og vindturbiner i Norge, og heller ikke andre steder i Europa er man kjent med at dette er et problem.

Kulturminner

Tysvær Vindpark har gjennomført undersøkelser i tråd med kulturminneloven § 9 for hele tiltaket. Undersøkelsene ble gjennomført av Rogaland Fylkeskommune, og resultatene er hensyntatt i utarbeidelsen av MTA- og detaljplan.

3.3 Visuell innvirkning

Endring av turbintype

Med bakgrunn i endring av turbintype har Tysvær Vindpark bedt Norconsult å gjøre en ny vurdering av de visuelle konsekvensene. Norconsult konkluderer i rapporten "*Landskapsvurdering av ny layout for Tysvær vindkraftverk*", datert 14. august 2019, med at reduksjon av navhøyde med 8 meter, samt økning av bladlengde med 8 meter, kun vil medføre en ubetydelig endring i visuell påvirkning.

Lysmerking av turbinene

Turbinene vil merkes med hinderbelysning i henhold til norsk regelverk. Hinderlysene vil være lavintensitetslys.

4 STØY

4.1 Støyvurderinger

Tysvær Vindpark har anvendt vinddata samlet inn fra to master i perioden 9. desember 2006 - 9. mai 2008 og 15. desember 2001 - 24. mars 2008. Dette har gitt Tysvær Vindpark detaljert kunnskap om vindforholdene i området turbinene skal plasseres.

Tysvær Vindpark var formelt sett underlagt de gamle retningslinjene for vurdering av støy fra vindkraftverk. Denne vurderingen ble gjort av Wood Group UK Limited. I etterkant har Tysvær Vindpark gjort en ny vurdering av støy, i henhold til dagens gjeldende retningslinjer. Denne analysen ble gjort av Meventus AS ("*Rapport støy*", Meventus, 7. august 2019).

Den nye støyrapporten fra Meventus er basert på *Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging* og *Veileder til retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging* ((T-1442/2016, Miljødirektoratet). Ytterligere detaljer om forutsetningene for støyrapporten finnes i rapporten på side 23.

Støyrapporten som ble lagt til grunn ved godkjenning av MTA i 2017 var basert på de gamle retningslinjene. I den nye og endelige støyrapporten (Meventus, 2019) er det inkludert beregninger basert på både de gamle og nye retningslinjene. Dette er kun gjort for å orientere de berørte støymottagerne om endringene i støyresultatene. Det er de nye retningslinjene som skal legges til grunn for vurdering av hvilken støy hver enkelt reseptor utsettes for.

Støyberegningene viser at ved ordinær drift av vindturbinene vil flere naboer til vindparken bli utsatt for støy over grenseverdiene (Lden 45 dB). For å unngå dette kan vindturbinene kjøres i støyreducerende modus, noe som innebærer et energitap for vindparken. Ved å kjøre turbinene i støyreducerende modus vil ingen naboer til vindparken utsettes for støy over Lden 45 dB (worst case).

Avhengig av hvordan støyreducerende modus benyttes, vil det kunne være enkelte bygg som kan ligge over Lden 45 dB (worst case). Tysvær Vindpark har inngått minnelig avtale om blant annet avbøtende tiltak med eierne av samtlige av disse byggene.

Til orientering var det også i MTA-planen for 2017 lagt til grunn at turbinene skulle kjøres i støyreducerende modus.

4.2 Om støyreducerende turbiner

Den valgte turbinen vil bli utstyrt med programvare for støyreduert modus. En turbin som opereres i støyreduert modus vil være operativ 100 % av tiden, men i en lavere støymodus i nærmere bestemte perioder over døgnet og året. Dette vil være grunnkonfigurasjonen.

Implementeringen av denne dataprogramvaren vil medføre at turbinene vil være underlagt en støykontrollalgoritme som gjør at støyutslipp holdes under grenseverdien (Lden 45 dB) for de aktuelle byggene. Programvaren sørger for at rotorhastigheten vil bli redusert og bladets stigningsvinkel vil endres, noe som gjør at støyen fra vindturbinen blir redusert. Dette vil føre til at turbinene produserer mindre energi enn ved ordinær drift. Dataprogrammet vil ta i betraktning dag i uken (ukedag/helg), tid på dagen, vindretning og vindhastighet for å sikre overholdelse av grenseverdiene. Strategien er nærmere angitt i tabell 3 i støyrapporten, der det fremgår hvilke moduser som vil bli kjørt på henholdsvis dagtid, kveldstid og nattetid. De respektive støynivåene for disse modusene er angitt i tabell 2 i samme rapport. Begrepene "dag", "kveld" og "natt" er definert på side 5 i støyrapporten under definisjonen av "Lden".

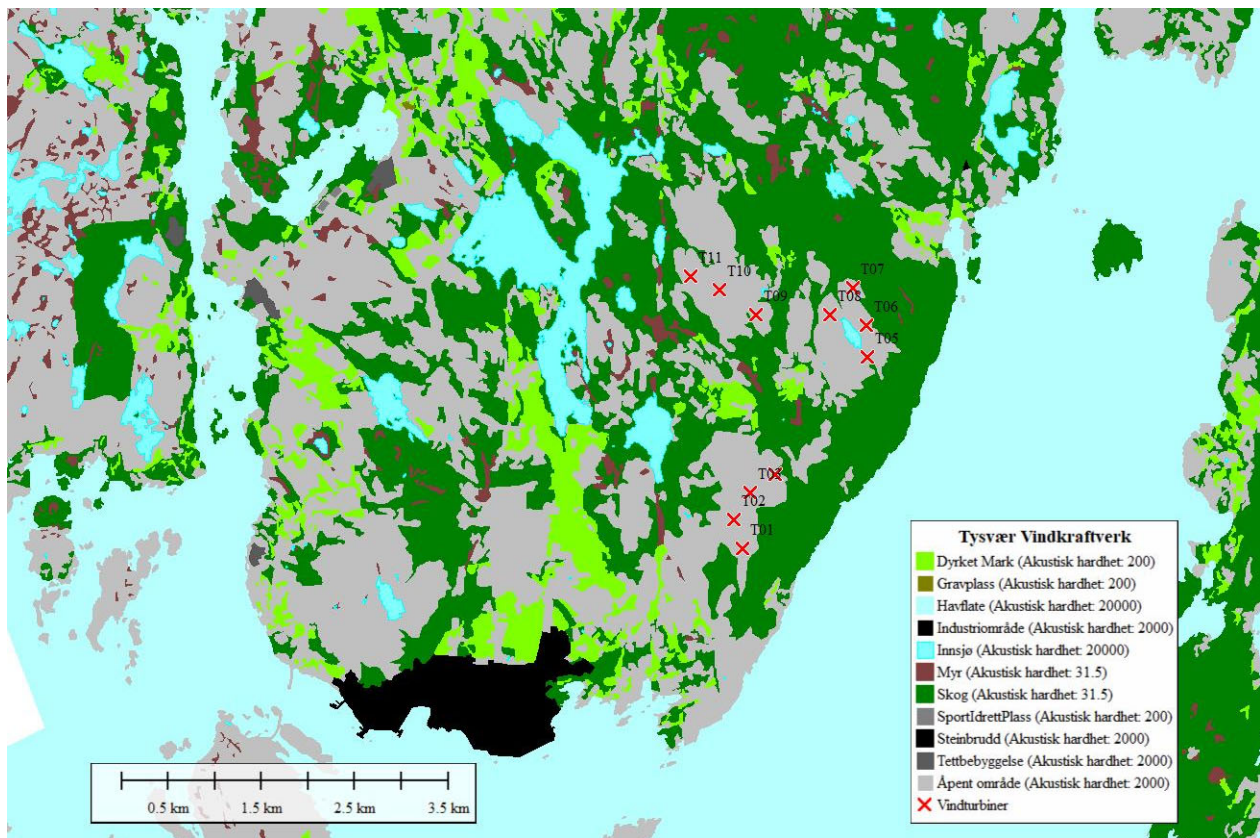
Lokasjonene av hvert enkelt bygg i støyrapporten er hentet for offentlig tilgjengelig kartregister. I tillegg er enkelte bygg lagt til manuelt, etter nærmere undersøkelser ved bruk av satellittbilder, samt i dialog med eierne av byggene.

4.3 Vurdering av kompleks terreng og landskap i støyberegningene

Støymodellene har noen begrensninger knyttet til å fange enkelte forhold, eksempelvis ekko, som av og til kan forekomme i komplekse terrengformasjoner. Hyppigheten og påvirkningen av disse situasjonene på støynivået er vanskelig å forutsi og kvantifisere, ettersom de forventes å variere gjennom året og under ulike meteorologiske forhold.

Nord2000-modellen tar imidlertid i betraktning forskjellige terrengtyper/hardhet når den beregner effekten av støydemping. Områder med høy "hardhet", slik som stein- og vannoverflater, har veldig liten dempende effekt, mens "mykere" områder med lavere hardhetsnivå demper støy mer. Støynivået i støysensitive områder beror i stor grad på hvilke hardhetsnivåer som ligger i nærheten, der områder med høyt hardhetsnivå gjennomgående vil gi høyere støynivå.

Meventus har modellert hardheten ved Tysvær ved å tildele et hardhetsnivå til arealdekket i området. Beskrivelser av arealdekket er lastet ned fra Norges hovedkartserie "N50" som utgis av Kartverket. Alle områder som er listet som "Åpent område" er tildelt et høyt hardhetsnivå som tilsvarer berg. Dette hardhetsnivået er lagt til grunn gjennom hele året, selv om mange av disse områdene har vegetasjon eller sporadisk snødekke som faktisk vil redusere støynivået. I tillegg er alle omkringliggende vannforekomster tildelt høyest mulig hardhet. Dette er i tråd med støyretningslinjene som foreslår valg av konservative parametervalg. Nedenfor vises et kart som viser dekningsområdene og tilsvarende hardhetsnivå (sammen med hardhetsdefinisjonene i Nord2000-modellen).

Konklusjonen er at terrengkompleksiteten kan gi noen utslag. Ettersom frekvens og effekt er vanskelig å forutsi og kvantifisere, er modellens beregning av hardheten av terrenget på støynivået og de konservative valgene i hardhetsparamentene ventet å gi et konservativt støyestimat som utfyller modellens begrensninger.

4.4 Infralyd

Infralyd er definert som lyd som oppstår på frekvenser som er lavere enn hva menneskets hørsel normalt kan oppfatte, for eksempel på lavere enn 20 Hz (Hertz), grunnet den merkbare lavere sensitiviteten menneskeøret har til å oppfatte slike lyder. For at lyden skal være merkbart for menneskeøret innenfor dette frekvensområdet, må den ha en veldig høy lydstyrke. Når slike lyder kan oppfattes av menneske, kan de generelt medføre betydelig ubehag.

Det har blitt hevdet at vindturbiner avgir betydelige mengder av slik infralyd. Dette skyldes imidlertid antageligvis at slik lyd oppstod på eldre medvinds vindturbiner i USA før utviklingen av vindkraft skjøt fart i Europa. Slike medvinds-turbiner er designet med bladene plassert medvinds fra tårnet på en slik måte at bladene passerer gjennom turbulensen i skyggen av tårnet, noe som resulterer i en slaglyd, med infralyd hver gang bladet passerer tårnet. Alle moderne turbiner har i midlertid motvindsdesign, med bladene plassert motvinds mot tårnet (slik at vinden passerer bladene *før* tårnet) og effekten blir eliminert.

Det følger av en studie utført av det engelske handels- og industridepartementet (*Department of Trade and Industry*) at utslippet av infralyder fra turbiner ligger klart under den anerkjente terskelen for akustisk energi innenfor dette frekvensområdet. Med utgangspunkt i den mest lydsensitive gruppen mennesker, som har en hørselsterskel som er 12 dB lavere enn den gjennomsnittlige hørselsterskelen, ligger målte infralydnivåer langt under disse kriteriene. Videre fremgår det at, basert på informasjon fra verdens helseorganisasjon (WHO) at det ikke er noen sikre kilder som viser at

infralyd lavere enn hørselsterskelen har psykologiske eller fysiske virkninger på mennesker. Det må derfor konkluderes at infralyder fra moderne turbiner ikke er en kilde som kan være skadelig for helsen til vindparknaboer.

For øvrig har NVE i forbindelse med Nasjonal Ramme (rapport om Nabovirkninger) gjort en kort vurdering det norske regelverket for støy og hvordan dette ivaretar egne grenseverdier for lavfrekvent støy. NVE konkluderer med følgende:

"På bakgrunn av at Danmark innførte egne grenseverdier for lavfrekvent støy i 2011, ønsket Miljødirektoratet å undersøke om det var hensiktsmessig å innføre dette også i Norge. Det ble derfor utført et arbeid for å belyse problemstillingen i 2012. Utredningen viste at den gjeldende anbefalte støygrensen utendørs (Lden 45 dBA) også sikrer at innendørsstøy i frekvensområdet 20-160/200 Hz ikke overskrider 20 dBA, som er grensen i Danmark. Miljødirektoratet konkluderte på bakgrunn av dette med at det ikke er behov for å innføre egne grenseverdier for lavfrekvent støy i Norge."

Konklusjonen er at selv om det ikke er vilkår i de gjeldende retningslinjer som omhandler lavfrekvent støy, vil man ved å sikre at lydnivået er innenfor gjeldende retningslinjer også sikre at lavfrekvensstøy er under grensene som er implementert i andre land (f.eks. Danmark). Det kan derfor konkluderes med at denne effekten er ubetydelig.

5 RETTSLIGE VURDERINGER

5.1 Grunnloven § 112

Enkelte innsendere hevder at utbyggingen av Tysvær vindpark vil være i strid med grunnleggende menneskerettigheter, jf. Grunnloven § 112.

Grunnloven § 112 er imidlertid ikke generelt til hinder for at det etableres vindparker i Norge. Bestemmelsen er en grunnlovfesting av flere viktige miljørettslige prinsipper som kan sies å være anerkjent i norsk rett, og bestemmelsen er i rettspraksis (Rt. 1993 s. 528) tolket som at det er et mål å innta de overordnede miljøhensynene i beslutningsprosessen. Det følger i dette tilfellet klart fra OEDs vedtak av 24. juni 2008, hvor OED etter en helhetsvurdering finner at ulempene for naturmiljø, kulturmiljø/kulturminner og landskap ikke er av en slik art at de på noen måte overstiger fordelene ved å få etablert det omsøkte vindkraftanlegget. Hensynet til Grunnloven § 112 er således ivaretatt i konsesjonsprosessen.

5.2 Forvaltningsloven § 17

Enkelte innsendere anfører at saken ikke har blitt tilfredsstillende opplyst til at vedtak kan fattes, jf. forvaltningsloven § 17 og at forvaltningsorganet plikter å se til at en sak er tilstrekkelig opplyst før et vedtak fattes, jf. forvaltningsloven § 17.

Søknaden om å etablere Tysvær vindpark har blitt behandlet av NVE og OED i flere omganger i tråd med prosedyrer som har blitt brukt i forbindelse med konsesjon til vindparker i flere år. Søknadsprosessen har blitt gjennomført i tråd med gjeldende forvaltningsregler, og Tysvær Vindpark har oppfylt alle nødvendige vilkår fra NVE og OED i forbindelse med etterspurt informasjon og utført alle etterspurte for- og etterundersøkelser. Videre har søknadene, herunder søknaden om endret MTA-/detaljplan og konsesjon, blitt sendt på høring hvor alle berørte parter har hatt muligheten til å komme med tilbakemeldinger, stille spørsmål og etterspørre ytterligere informasjon. Ved behov har for- og etterundersøkelsene blitt utført av Tysvær Vindpark i samråd med Kommunen, fylkeskommunen og NVE.

5.3 Naturmangfoldloven § 9

Enkelte innsendere hevder at naturmangfoldloven § 9, sett i lys av en ny rapport fra FN, indikerer at det vil være uansvarlig å gå videre med Tysvær vindpark.

Forholdet til naturmangfold har blitt grundig behandlet i konsesjonsprosessen, og OED har konkludert med at de positive virkningene av tiltaket veier opp for de negative. Tysvær Vindpark viser til OEDs vedtak av 24. juni 2008, hvor OED konkluderer med at de ikke finner at ulempene for kystlynghei eller konsekvensene for fugler, herunder hubro, vil være til hinder for utbyggingen av vindparken. Videre bemerkes det at konsesjonen har blitt gitt og at den gjeldende søknaden kun gjelder enkelte endringer i vindparken, og at naturmangfoldloven § 9 ikke kan anvendes som rettslig grunnlag for å trekke tilbake en allerede gitt konsesjon. I forbindelse med konsesjonsprosessen har Tysvær Vindpark gjennomført grundige undersøkelser og utarbeidet detaljerte profesjonelle rapporter om, blant annet, konsekvensene for landskapet og konsekvensene for miljøet, friluftslivet og landbruk i utviklingen av Tysvær vindpark. Den seneste rapporten viser at konsekvensene av de siste omsøkte endringene er minimale, både sett i forhold til opprinnelig konsesjonsgitt anlegg og anlegget som ble godkjent i MTA-/detalj-plan i 2017.

5.4 Søknadens gyldighet som følge av feil organisasjonsnummer

Noen innsendere viser til søknaden om forlenget frist for idriftsettelse, datert 7.mai 2019, og anfører at søknaden må avvises ettersom organisasjonsnummeret som er oppgitt i søknaden ikke tilhører Tysvær Vindpark AS, men derimot er organisasjonsnummeret til Andmyran Vind AS.

Tysvær Vindpark vil her understreke at det beklageligvis har skjedd en feil ved oppføringen av organisasjonsnummeret til Tysvær Vindpark AS i søknaden om forlenget frist for idriftsettelse datert 7. mai 2019. Organisasjonsnummeret som er inkludert i søknaden er feil. Feilen er imidlertid uten betydning for det materielle innholdet i søknaden, og for NVEs vurdering av søknaden. Ettersom søknaden har blitt sendt til høring i relasjon til riktige prosjektet, har ingen blitt fratatt muligheten til å uttale seg innenfor den forlengede tidsfristen.
